

Bielik - nasz ptak narodowy

Uniwersyteckie Centrum Przyrodnicze
im. Profesora Andrzeja Myrchy

Bielik, birkut

- Duży ptak szponiasty z rodziny jastrzębiowatych.
- Potocznie zwany orłem, choć nim nie jest.
- Zamieszkuje głównie obszary przylegające do zbiorników wodnych, wzdłuż wybrzeży morskich, w pobliżu rzek.
- Gatunek osiadły, częściowo wędrowny.
- Największy ptak Polski.

<https://www.encyklopedialesna.pl/haslo/bielik/>

Fot. J. Kupryjanowicz

Bielik

Fot. J. Kupryjanowicz

Okolo 1400 par w Polsce.

Okolo 30 par w Polsce, glownie w Karpatach.

Rysunki: Dawid Kilon

Bielik vs Orzeł

Oba należą do: rodzina: jastrzębiowate (Accipitridae) ale osobnych rodzajów:

rodzaj: **bielik** (*Haliaeetus*)

rodzaj: **orzeł** (*Aquila*)

GATUNKI

Inne bieliki: amerykański, afrykański.

Inne orły: stepowy, cesarski.

MERGIUS

BIELIK A ORZEŁ

Nadleśnictwo Baligród, Lasy Państwowe

https://scontent-waw1-1.xx.fbcdn.net/v/t1.6435-9/s640x640/29314796_2327216080838209_7403005407494406144_n.jpg?_nc_cat=108&ccb=1-5&_nc_sid=730e14&_nc_ohc=J-S-oWhVOqMAX-BVCe9&_nc_ht=scontent-waw1-1.xx&oh=9486e9ae3be152c29338e7b1b0b0df32&oe=615C86C4

29314796_2327216080838209_7403005407494406144_n.jpg?_nc_cat=108&ccb=1-5&_nc_sid=730e14&_nc_ohc=J-S-oWhVOqMAX-BVCe9&_nc_ht=scontent-waw1-1.xx&oh=9486e9ae3be152c29338e7b1b0b0df32&oe=615C86C4

Bielik – dieta

- Odżywia się głównie rybami, ptactwem wodnym, okazjonalnie także padliną.
- Dieta bielika, to przede wszystkim ryby, a także takie zwierzęta jak gryzonie, ptaki, ssaki – zjada między innymi kaczki, perkozy czy też króliki.

Bielik – cechy charakterystyczne

- Duży dziób 58-65 cm, przy całkowitej długości czaszki 122–138 mm.
- Dziób w szacie ostatecznej, podobnie jak woskówka – skóra przy nasadzie dzioba ma intensywnie jasnożółty kolor.
- Nieupierzona dolna część skoku.
- Ogon jest stosunkowo krótki, tępo zakończony, o klinowatym kształcie, z białymi sterówkami.

Dorosły bielik, fot. A. Kasprzak

<https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/aktualnosci/populacja-bielika-podopiecznego-lesnikow-caly-czas-rosnie>

Bielik – cechy charakterystyczne

- Im bielik starszy tym, zgodnie ze swoją nazwą, płowieje.
- Biały, klinowato zakończony ogon wybarwia się przez kilka pierwszych lat życia (czysta biel pojawia się dopiero w piątym, szóstym roku życia, czyli w momencie osiągnięcia dojrzałości płciowej).
- Młode bieliki, w odróżnieniu od dorosłych mają ciemne sterówki, upierzenie głowy i szyi, a także ciemny dziób oraz tęczówkę oka.

Bielik – dymorfizm płciowy

- Samice są zazwyczaj większe niż samce, a w locie wyróżniają się szerszymi skrzydłami i ostrzej zakończonym ogonem.
- Długość ciała wynosi 74–92 cm, rozpiętość skrzydeł 193–244 cm.
- Samice są przeciętnie większe od samców.

Bielik – dymorfizm płciowy

SAMICA

- Masa ciała: 4,1–6,9 kg
- Długość skrzydła: 610–715 mm
- Długość ogona: 285–515 mm
- Wysokość dzioba: 35,1–47,7 mm

SAMIEC

- Masa ciała: 3,1–5,4 kg
- Długość skrzydła: 552–600 mm
- Długość ogona: 280–375 mm
- Wysokość dzioba: 32,4–36,0 mm

Gniazda **bielika**

- Gniazduje na wierzchołkach dużych drzew, na konarach przy pniu, również na półkach urwisk skalnych.
- Gniazdo charakteryzuje się dość dużą wagą – rozbudowywane może osiągać wagę nawet jednej tony.
- Bielik który zbudował gniazdo, pilnuje swojego rewiru. Co ciekawe – każdy bielik, który na swoim terenie spotka intruza, po prostu go przegania, przegania nawet dorosłe dzieci, które zbliżą się do swojego gniazda.

Bielik wybiera na gniazdo najczęściej solidne drzewo, z którego rozciąga się widok na całą okolicę.
W oddali stawy w Topornicy na Zamojszczyźnie.
<http://www.strefowe.lto.org.pl/index.php?id=26>

Bielik – rozród

- Pary są monogamiczne, zajmują terytoria o różnej wielkości, zależnie od dostępności pokarmu, i wyprowadzają jeden lęg w sezonie.
- Młodymi opiekują się obydwój rodzice.

Młody bielik.

Fot. Arkadiusz Juszczyk Nadleśnictwo Krynki

https://krynki.bialystok.lasy.gov.pl/aktualnosci/-/asset_publisher/Qiou/content/bielik-zwyczajny/maximized

Bielik – lęgi

- Czas wysiadywania jaj to około 40 dni.
- Wysiadywane są przez oboje rodziców.
- Bardzo często przeżywa tylko jedno młode, czasami przeżywają dwa.
- Przez 4 tygodnie ptakami zajmuje się przede wszystkim samica, młode pozostają w gnieździe dość długo, bo około 70 dni. Później zaczyna się stopniowa nauka latania. Łącznie rodzice zajmują się małymi przez około 2-3 miesiące, po tym czasie młode bieliki, osiągają pełną niezależność.

	Miesiące wysiadywania	Liczba lęgów w roku	Liczba jaj w lęgu (wielkość zniesienia)	Płeć wysiadująca	Długość okresu wysiadywania (dni)
bielik	IV-VI	1	2-3	♀♂	34-46

♀ - samica, ♂ - samiec, ♀♂ - obydwójce, ♀(♂) - głównie wysiadywane przez samicę, lecz samiec może pomagać (do 20%) czasu wysiadywania

www.encyklopedialesna.pl

Bieliki – ochrona

- Bielik był **pierwszym wśród gatunków ptaków szponiastych, którego otoczono ochroną w Polsce.**
- Nastąpiło to już w latach 20. XX wieku. Mimo to do lat 80. znane były jeszcze przypadki zabijania tych ptaków. Niestety spadek liczebności wszystkich dużych ptaków drapieżnych w XIX i w pierwszej połowie XX wieku wynikał z działalności ludzi - prowadzenia masowych odstrzałów oraz stosowania środka owadobójczego DDT i innych szkodliwych pestycydów.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt

- Gatunek objęty ochroną ścisłą
- Gatunek wymagający ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania oraz wielkość tych stref

	STREFY OCHRONY		Termin ochrony okresowej
	Całorocznej	Okresowej	
BIELIK	obszar w promieniu do 200 m od gniazda	obszar w promieniu do 500 m od gniazda	01.01–31.07

Bielik – ptak „naj”

- Bielik to jeden z **największych gatunków w Europie**, rozmiarem przewyższają go tylko sępy i orłosepy.
- **Terytorium bielika należy do jednych z największych** i wynosi średnio 60 km², a wśród osobników żyjących w rozproszeniu – nawet do 400 km².
- **Gniazdo bielika należy do największych ptasich budowli na świecie**. Rozbudowywane przez wiele lat, osiąga olbrzymie rozmiary – **do 4 m wysokości i 2,5 m średnicy**. Dlatego na jego założenie wybiera potężne drzewa, głównie sosny w wieku ponad 100 lat, które zdołają utrzymać ciężar nawet kilku ton. Często są to drzewa na skraju drzewostanu, zwłaszcza jeśli w pobliżu znajdują się zbiorniki wodne.

Bielik, to ptak, którego wizerunek widnieje na godle Polski

Argumenty za:

- złoty dziób
- skoki nieupierzone
- białe pióra na ogonie
- im starsze tym robią się bielsze

Literatura

- Kruszewicz A.G.: *Ptaki Polski*. T. 1. Multico, 2010, s. 148–156.
- Mizera T.: *Bielik*. Świebodzin: Wydawnictwo Lubuskiego Klubu Przyrodników, 1999, s. 195, seria: Monografie Przyrodnicze, nr 4.
- <https://pl.wikipedia.org/wiki/Bielik> [dostęp: 09.08.2021]
- <https://www.encyklopedialesna.pl/haslo/bielik/> [dostęp:06.09.2021]